

Československý odboj za Druhé světové války.

Vznik čs. odbojového centra v Londýně:

- Po vzniku Druhé republiky odchází z ČSR prezident Beneš, postupně i další politici
- V Paříži vzniká Československý národní výbor (Štefan Osuský, čs. velvyslanec ve Francii)
- Po porážce Francie se většina čs. politiků přesouvá do Londýna
- Kolem Beneše postupně vzniká **československá exilová vláda**, presidentem je v ní **Beneš**, předsedou vlády **Jan Šrámek** a ministrem zahraničí **Jan Masaryk**
- Spory se Slováky (Osuský - chtějí pro Slovensko po válce autonomii) a s Němci (Wenzel Jaksch - bojují sice proti Hitlerovi, ale chtějí obnovit ČSR v pomnichovských hranicích nebo autonomii pro sudetské Němce)
- Snaha exilové vlády o mezinárodní uznání své existence a odůvodnění Mnichova velmocemi, plánování a koordinace protiněmeckých akcí

Vznik čs. odbojového centra v Moskvě:

- V období Druhé republiky odešli do Moskvy především komunističtí politici (Klement Gottwald) o po vstupu SSSR do války koordinují činnost východního odboje
- Mezi významné představitele moskevského odboje patří i velvyslanec v SSSR Zdeněk Fierlinger (sociální demokrat, agent NKVD)

Odboj na území Protektorátu:

- Už v roce 1939 vznikají odbojové organizace **Obrana národa (ON)**, **Petiční výbor Věrní zůstaneme (PVVZ)** a **Politické ústředí (PÚ)**, později jejich činnost zastřešuje **Ústřední vedení odboje domácího (ÚVOD)**
- Komunistický odboj vzniká až v roce 1941 (po vstupu SSSR do války), někteří komunisté ovšem již dříve pracovali v jiných odbojových skupinách
- Odboj se zaměřuje především na podávání zpráv do ciziny (Londýn, později i Moskva), podporu rodin zatčených lidí a drobné sabotáže
- Známa je skupina označovaná jako **Tři králové - Josef Mašín, Josef Balabán, Václav Morávek**, byli to bývalí čs. důstojníci a skupina pracovala jako součást ON, předávali zprávy do Londýna a prováděli sabotáže (zničení 1941)

J. Balabán

J. Mašín

V. Morávek

- Většina odbojových skupin byla infiltrována Gestapem, které mělo o jejich činnosti poměrně dobré informace
- K velkému zatýkání, věznění a popravám odbojářů dochází po nástupu Reinharda Heydricha do funkce zastupujícího říšského protektora (1941, „slabý“ von Neurath poslán na „zdravotní dovolenou“) a po atentátu na něj (1942, Heydrichiáda, zastupující protektor Kurt Daluege, státní tajemník K. H. Frank, od roku 1943 říšským protektorem Wilhelm Frick)
- V období 1942 - 1943 většina odbojových organizací zničena a odboj prakticky neexistuje
- 1944 - vznikají partyzánské skupiny na Moravě, později i jinde, v souvislosti se Slovenským národním povstáním a postupem sovětské armády
- Regulární boj v horách a lesích, likvidace důležitých objektů (železniční trati, letiště, mosty, muniční sklady), množí se sabotáže výroby v továrnách

Atentát na R. Heydricha:

- 27. 5. 1942
- Akce čs. parašutistů vyslaných z Británie - **výsadek Anthropoid**
- Důvodem bylo zlepšit mínění spojenců o čs. odboji
- Výsadek se po seskoku spojil s domácími odbojáři
- Atentát provedli **Jozef Gabčík** a **Jan Kubiš** - v tzv. Heydrichově zatáčce v pražských Kobylisích, Kubiš se pokusil Heydricha jedoucího v autě zastřelit (zbraň selhala), Kubiš vrhl na automobil bombu, střepiny Heydricha zranily, ale nezabily, byl převezen do nemocnice, kde 4. června zemřel na následky infekce organismu
- Atentátníkům se podařilo z místa atentátu uniknout
- Skupinu parašutistů zradil jeden z nich (ale z jiného výsadku) **Karel Čurda**, byli obklíčeni v pravoslavném kostele Sv. Cyrila a Metoděje v Resslově ulici v Praze, dlouho odolávali útoku Němců, nakonec se zastřelili

Heydrichiáda:

- Označení pro období zostřeného teroru po atentátu na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha
- Vyhlášeno stanné právo, několik tisíc obyvatel Protektorátu bylo popraveno (pracovali pro odboj, podíleli se na atentátu nebo atentát jenom schvalovali)
- Pro podezření ze spolupráce s atentátníky byly **vyhlazeny obce Lidice** (10. června 1942) a **Ležáky** (24. června 1942), obyvatelé byli popraveni nebo odvezeni do koncentračních táborů, některé děti byly dány do německých rodin na „převýchovu“
- Přitvrzení trestů za všechny přečiny až do konce války

Partyzánský boj 1944 - 1945:

- **Slovenské národní povstání (SNP)** - 29. srpna až 28. října 1944, střední Slovensko (centrum ve městě Banská Bystrica)

- Vystoupení slovenských protifašistických sil, boj proti německé armádě a armádě Slovenského štátu
- Snaha o osvobození Slovenska (a také o jisté odčinění slovenské viny – rozbití státu, spolupráce s nacistickým Německem, deportace Židů do koncentračních táborů)
- Vojenští velitelé: Ján Golian a Rudolf Viest, politické velení: Karol Šmidke, Vavro Šrobár, Gustáv Husák
- Ozbrojený partyzánský boj v horách, myslelo se, že povstalcům přijde na pomoc sovětská armáda, nestalo se
- Po potlačení povstání německá odvěta – vypáleno asi 90 osad, popraveno přes 5 000 lidí (masakry v Kremničke a Nemecké)
- **Na území Protektorátu vznikají od roku 1944 partyzánské skupiny** (například na Vysočině partyzánská brigáda Mistr Jan Hus), základem jsou sovětští parašutisté, k nim se přidávají obyvatelé Protektorátu
- Za spolupráci s partyzány byly **vypáleny osady Ploština** (u Zlína - 19. dubna 1945), **Prlov** (u Zlína - 23. dubna 1945) a **Javoříčko** (u Olomouce - 5. května 1945) – obyvatelé upáleni v hořících chalupách

Čechoslováci na frontě:

Británie, západní fronta:

- Především letci v RAF a čs. stíhacích a bombardovacích perutích, ale čs. vojáci postupují i společně s Brity a Američany při obsazování západní Evropy

Východní fronta:

- 1. československý armádní sbor pod velením Ludvíka Svobody, postupuje se sovětskou armádou, bojuje např. na Dukle, účastní se osvobozování ČSR

Další čs. vojáci bojují i v severní Africe, Palestině, Itálii. Samostatnou kapitolou je vynucené účinkování protektorátního vládního vojska v severní Itálii.

